

КУЛЬТУРНИЙ ХАБ ЯК ФОРМА ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ МУЗЕЇВ В УКРАЇНІ

Одним із шляхів заохочення громадськості усіх вікових категорій до користування культурним надбанням є трансформація інформаційного простору та його використання у незвичний для традиційних музеїв спосіб. Йдеться, зокрема, про створення культурних хабів, коворкінгів, новаторських форм організації музейного дозвілля.

Закон України «Про музеї та музейну справу» серед основних напрямів музейної політики вказує на необхідність забезпечення «соціально-економічних, правових і наукових умов для ефективної діяльності музеїв; сприяння формуванню сучасної інфраструктури музейної справи...» [4].

Місцеві органи влади, в свою чергу, приймають відповідні програми розвитку культури. Зокрема, рішенням Київської міської ради було затверджено нову редакцію «Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року» [8], однією зі стратегічних цілей якої є збереження історичної самобутності та розвиток культури у місті Києві. Оперативними цілями в секторі «Культура» визначено забезпечення культурної галузі та креативних індустрій сучасною інфраструктурою, а саме створення нових і оновлення наявних об'єктів культури – музеїв, галерей образотворчого мистецтва, культурних осередків, розвиток музейної справи; актуалізація та просування культурної пропозиції.

Музей – це специфічний, багатофункціональний соціокультурний механізм, який сприяє духовному вдосконаленню суспільства, збереженню і переданню прийдешнім поколінням національної пам'яті через численні музейні комунікаційні канали, інтеграції національної спадщини у культуру світового співтовариства. Орієнтуючись на потреби громади, музеї стають більш гнучкими, адаптованими і мобільними, перетворюючись на культурні центри, відвідувачі яких можуть не лише сприймати та споглядати, але й

творити і взаємодіяти. Широкі можливості для апробації нових форм діяльності надає щорічне проведення Міжнародного дня музеїв, а також приурочена до цієї події «Ніч музеїв». Прикметно, що темою Міжнародного дня музеїв у 2019 р. стало «Музеї як культурні хаби: майбутнє традицій». Адаптуючись до запитів громади музеї в своїй діяльності поєднують традиційні та нетрадиційні форми музейної комунікації. Серед останніх – квести, майстер-класи, різноманітні ігри, концерти, театралізовані вистави, фестивалі, відеошоу, виставки-ярмарки, фотосалони, інтерактивні інсталяції тощо [6].

Щоденна музейна діяльність також зазнає змін. Дедалі більше перетворюючись на культурні центри, музеї шукають нових підходів для презентації своїх колекцій, їхньої історії, створюють традиції, які будуть актуальними для більш різноманітної сучасної аудиторії [2]. Зокрема, Музей історії Києва пропонує познайомитись з історичним минулим, відвідати виставки живопису, фотографії, скульптури, послухати класичну музику, взяти участь у пізнавальних дискусіях, зустрітись з творчими особистостями. Це кардинально змінює традиційну «споглядально-просвітницьку» модель музею на гедоністичну, у якій першорядного значення набуває задоволення потреб відвідувачів. Тому виникає необхідність оновлення комунікаційних форм, наприклад, через упровадження інтерактивних програм із застосуванням аудіовізуальних технологій, проведення театралізованих екскурсій, квестів, концертів для відвідувачів різного віку. У Музеї історії Києва запроваджена соціальна програма «PurVital – для літніх людей та заради них», яка передбачає проведення творчих вечорів, концертів класичної музики, представлення книжок. Діє також проєкт CultprostirHub, який складається з освітніх, мистецьких, комунікаційних і медійних заходів. У музеї проводять екскурсії для людей з вадами зору в межах програми «Культура без меж» [7].

Ще одним прикладом зміни підходів до музейної діяльності є Літературно-меморіальний музей-квартира П. Тичини. Поряд із музейною

експозицією до послуг відвідувачів буккросинг, коворкінг, книжковий магазин. У музеї влаштовуються майстер-класи, дискусії, вечірні екскурсії – «екскурсії з каганцями», кінопокази, різноманітні заходи. Музей розробив низку дитячих програм, зокрема й для дітей з певними особливостями. Наприклад, «Азбука відчуттів» від ГО «Бачити серцем», проєкти «Толерантність», «Музейно-парковий квест» [3; 5]. У музеї щорічно проводиться акція «Ніч в музеї»: у 2017 р. була організована вечірка «ХЛАМ» – імпровізований салон 1920-1930-х років із грою в карти, шаради, показом авангардного кіно, джазом, літературним майданчиком, театралізованою екскурсією Києвом на чолі з самим Тичиною. Важливо зауважити, що пропозиція користувачам музею нових форм комунікації у вигляді культурних продуктів передбачає комерціалізацію взаємин музей-відвідувач. Завідувач відділом зв'язків з громадськістю музею-квартири Павла Тичини Богдана Тараніна зазначає, що «осучаснення музею залежить від його специфіки. Я бачу це так: якщо це літературний музей, то це має бути хаб, який концентрує навколо себе певні спільноти» [5].

Частина науковців, зокрема Куцаєва Т.О. та Ткачук К.О., вважають застосування щодо музеїв поняття «хаб», так само, як і поняття «кластер», перебільшенням, оскільки «Вітчизняні музеї лише усвідомлюють свою конкурентоспроможність та вивчають кластери, які стануть сферою інтересів» [1]. Згадані дослідники розглядають музеї та сільські бібліотеки як платформи для креативних індустрій і водночас зауважують, що за певних умов «кожний музейний простір може перетворитись в музейно-культурний хаб» [1].

Отже, трансформація культурного простору музеїв дає можливість використати нові форми роботи, зробити простір більш зручним і привабливим для відвідувачів, особливо для молоді, та є засобом інтеграції музейних установ в інформаційне суспільство.

Список використаних джерел

1. Куцаєва Т., Ткачук К. Про музеї як платформи розвитку креативних індустрій. URL: <http://www.kurbas.org.ua/projects/almanah14/11.pdf> (дата звернення 14.03.2020).
2. Музеї як культурні хаби: майбутнє традицій. *Музейний простір*. URL: <https://honchar.org.ua/p/muzeji-yak-kulturni-haby-majbutnje-tradytsij/> (дата звернення: 06.03.2021).
3. Офіційний сайт Літературно-меморіального музею-квартири П.Г. Тичини. URL: <http://tychynamuseum.com.ua/> (дата звернення 25.04.2020).
4. Закон України «Про музеї та музейну справу». Набуття чинності від 29.06.1995. Поточна редакція 25.09.2020. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 06.03.2021).
5. Семенік О. Музей Тичини: «Якщо музеї працюватимуть як раніше – їх можна закрити». URL: <http://artmisto.net/2017/06/22/muzey-tychyny/> (дата звернення 15.04.2019).
6. Синельник І. Акція «Ніч у музеї» як зразок ефективної комунікації з відвідувачами (на прикладі Чернігівського історичного музею імені В.В. Тарновського). *Сіверянський літопис*. 2018. № 4. С. 154–158.
7. Софіюк І. Безбар'єрний культурний хаб. В останні кілька років Музей історії Києва помітно впливає на культурно-мистецьке життя столиці. Інтерв'ю з Тетяною Костенко, першим заступником генерального директора «Музею історії Києва». *День*. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/photo/bezbaryernyy-kulturnyy-hab> (дата звернення: 06.03.2021).
8. Стратегія розвитку Києва до 2025 року. URL: https://old.kyivcity.gov.ua/files/2017/8/18/Strategie_nouvelle_edition.pdf (дата звернення: 06.03.2021).